

ज्वरकेशरिन् पु० ज्वरस्य तद्रूपगजस्य केशरीव हन्तृत्वात् ।

“शुद्धसूतं विषं व्योषं गन्धं त्रिफलमेव च । जयपाल-
समं कृत्वा भृङ्गतोयेन मर्दयेत् । गुञ्जामात्रा वटी कार्या
बालानां सर्षपाकृतिः । सितया च समं पीता पित्त-
ज्वरविनाशिनी । मरिचेन प्रयुक्ता सा सन्निपातज्वरा-
पहा । पिपप्लीजीरकाभ्याञ्च दाहज्वरविनाशिनी ।
ज्वरकेशरिनामायं रसो ज्वरविनाशनः” भैषज्यर०
उक्ते औषधभेदे ।

ज्वरघ्न पु० ज्वरं हन्ति हन-अमनुष्यकर्त्तरि टक् । शुद्ध्याम्,
श्वास्तुके श्वरनाशके त्रि०शब्दार्थ० । ४मञ्जिष्ठायां स्त्री
ङीप् । राजनि० ।

ज्वरधूमकेतुरस पु० ज्वरस्य धूमकेतुरग्निरिव दाहकत्वात्
कर्म० । “भवेत् समं सूतसस्रफेनं हिङ्गूलगन्धं
परिमर्द्य यत्नात् । नवज्वरे यत्नमितं त्रिघ्नसमाह्रांशु-
नाशयं ज्वरधूमकेतुः” भैषज्यर० उक्ते औषधभेदे ।

ज्वरनागमयूरचूर्णं न० ज्वर एव नागः सर्पस्तस्य मयूर
इव हिंसकत्वात् कर्म० ।

“लौहाभ्रटङ्गनं ताचं तालकं वङ्गमेव च । शुद्ध-
सूतं गन्धकञ्च शिपुबीजं फलत्रिकम् । चन्दनातिविषा
पाठा वचा च रजनीद्वयम् । उशीरं चित्तकं देवकाष्ठञ्च
सपटोलकम् । जीवकर्षभकाजाजत्रस्तालीशं वंशलोचना ।
कण्टकारीफलं मूलं शटीपत्रं कटुद्वयम् । शुद्धुची
सत्वधन्याकं कटुका क्षेत्तपर्पटी । सुप्तकं बालकं विल्वं
यथीमधुसमं समम् । भागाञ्चतुर्थं देयं कृष्णजीरस्य
चूर्णकम् । तत्समं तालपुष्पञ्च चूर्णं दण्डोत्पलाभ-
वम् । कैरातं तत्समं देयं तत्समं चपलाभवम् ।
एतच्चूर्णं समाख्यातं ज्वरनागमयूरकम् । प्रतिकर्षमितं
खाद्यं युक्तं वा रुचिवर्द्धनम् । सन्ततादिज्वरं हन्ति-
साध्यासाध्यं न संशयः । जयोद्भवञ्च घातस्थं कामशो-
कोद्भवं ज्वरम् । भूतावेशज्वरञ्चैवमभिचारसस्रुवम् ।
दाहशीतज्वरं घोरं चातुर्यादिविपर्ययम् । जीर्णञ्च
विषमं सर्वं स्त्रीहानसदरं तथा । कामलां पाण्डुरोगञ्च
शोथं हन्ति न संशयः । भ्रमं तृष्णाञ्च कासञ्च शूल-
नाहौ क्षयं तथा । यत्नतं गुल्मशूलञ्च व्यामवातं निहन्ति
च । त्रिकण्टकटीजानुपाश्र्वातं शूलनाशनम् । अनुपातं
शीतजलं न देयमुष्णवारिणा” भैषज्यर० उक्ते औषधभेदे
ज्वरबलि पु० ज्वरशान्त्यै देशे बलिः शाक० । भैष-
ज्यर० उक्ते ज्वरनाशके बलिभेदे तत्प्रकारो यथा

“ज्वरामयस्य हीतस्य सुष्टिभिर्नवभिः कृतम् । तण्डुलै
रोदनं तेन कुर्यात् पुत्तलकं शुभम् । तं हरिद्रावलि-
प्राङ्गं चतुःपीतध्वजान्वितम् । हरिद्रारसपूर्णाभिः
पुटिकाभिस्तस्युभिः । मण्डितं गन्धपुष्पाद्यैरवकीर्य
धिसर्जयेत् । एवं दिनत्रयं कुर्यात् ज्वररोगोपशान्तये”
(ओदनेन पुत्तलं निर्माय वीरणचाचिकायां संस्थाप्य
हरिद्राभिरवल्लिष्य चतुःपीतपताकाराभिरलङ्कृत्य मन्ध-
पुष्पाद्यैरवकीर्य हरिद्रारसपूर्णाश्चतस्रः पुटिकासहस्र-
कोषे संस्थाप्याः) । पुटिका अश्वत्थपत्ररचितोद्गा ।
अन्योऽपि प्रकारो विधानपारिजातादौ दृश्यः ।

ज्वरभैरवचूर्णं न० ज्वरस्य भैरव इव विनाशकत्वात् कर्म० ।

“नामरं त्रायमाणा च पिचुमर्द्दी दुरालभा । पथ्या
सक्तं वचा दारु व्याघ्री शृङ्गी शतावरी । पर्पटं पिपु-
लीमूलं विशाला पुष्करं शटी । मूर्धा कृष्णा हरिद्रे द्वे
लोभचन्दनसुष्ककम् । कुटजस्य फलं वल्कं यथीमधुका-
चित्तकम् । शोभाञ्जनं बला चातिविषा च कटुरोहिणी ।
मूषली पद्मकाष्ठञ्च यमानी शालपर्णिका । मरिचं चा-
सृता विल्वं बालं पङ्कस्य पर्पटी । तेजपत्रं त्वचं धात्री
पुष्पिणी पटोलकम् । गन्धकं पारदं लौहमभ्रकञ्च
सनःशिला । एतेषां समभागेन चूर्णमेव विनिर्दिशेत् ।
तदर्द्धं प्रक्षिपेत्तत्र चूर्णं भूनिम्बसम्भवम् । मातामस्य प्रयु-
ञ्जीत दृष्ट्वा दोषबलाबलम् । चूर्णं भैरवसंज्ञन्तु ज्वरान्
हन्ति न संशयः । पृथग्दोषांश्च विविधान् समस्तान्
विषमज्वरान् । हन्तृजान् सन्निपातोत्थान् मानसानपि
नाशयेत् । प्राक्तं वैकृतञ्चैव सौम्यं तीक्ष्णमथापि वा ।
अन्तर्गतं बहिःस्थञ्च निरासं साममेव च । ज्वरमष्टविधं
हन्ति साध्यासाध्यं न संशयः । नानादेशोद्भवञ्चैव वारि-
दोषभवं तथा । विरुद्धभेषजभवं ज्वरमाशु व्यपोहति ।
अग्निमान्द्रं यत्नं स्त्रीहा पाण्डुरोगमरोचकम् । उद-
राण्यन्वष्टङ्गिञ्च रक्तपित्तं त्वगामयम् । श्वयथुञ्च शिरः-
मूलं वातामयरुजां जयेत् । ज्वरभैरवसंज्ञन्तु भैरवेण कृतं
शुभम्” भैषज्यर० उक्ते औषधभेदे ।

ज्वरभैरवरस पु० ज्वरे भैरव इव नाशकत्वात् कर्म० ।

“त्रिकटु त्रिफला टङ्गविषगन्धकपारदम् । जैपालञ्च समं
मर्द्यं द्रोणपुष्पोरसैर्दिनम् । ताम्बूलेन समं खादेदर्द्धं गुञ्जा-
मितं वटीम् । सुद्भयुषं शिखरिणी पथ्यं देयं प्रयत्नतः ।
नवज्वरं त्रिदोषोत्थं जीर्णञ्च विषमज्वरम् । दिनेकेन
निहन्त्याशु रसोऽयं ज्वरभैरवः” भैषज्यर० उक्ते औषधभेदे ।